ודאי קשיש מיניה טובא, אלא משום דקאי רבי חנינא בן גמליאל בשיטתיה. ומי קאי? והתניא: אור יוה"כ מתפלל שבע ומתודה, שחרית מתפלל שבע ומתודה, מוסף מתפלל שבע ומתודה, מנחה מתפלל שבע ומתודה, בנעילה מתפלל שבע ומתודה, בערבית מתפלל שבע מעין שמנה עשרה. רבי חנינא בן גמליאל משום אבותיו אומר מתפלל שמנה עשרה מפני שצ"ל הבדלה בחונן הדעת. אמר ר"נ בר יצחק: איהו אמר משום אבותיו וליה לא ס"ל. א"ל ר' ירמיה לר' זירא: ואת לא תסברא דמאן תנא קטפא פירא ר"א הוא, והתנן ר"א אומר המעמיד בשרף ערלה אסור. אפילו תימא רבנן, ע"כ לא פליגי רבנן עליה דר"א אלא בקטפא דגווזא, אבל בקטפא דפירא מודו ליה, דתנן א"ר יהושע שמעתי בפירוש שהמעמיד בשרף העלין בשרף העיקרין מותר, בשרף הפגין אסור מפני שהוא פרי. ואיבעית אימא כי פליגי רבנן עליה דר"א באילן העושה פירות, אבל באילן שאינו עושה פירות מודו דקטפו זהו פריו, דתנן ר"ש אומר אין לקטף שביעית, וחכ"א יש לקטף שביעית מפני שקטפו זהו פריו. מאן חכמים? לאו רבנן דפליגי עליה דר"א? א"ל ההוא סבא הבי א"ר יוחנן: מאן חכמים - ר"א, דאמר קטפו זהו פריו. אי ר"א מאי איריא אילן שאינו עושה פרי, אפילו אילן העושה פרי קטפו זהו פריו? לדידהו דרבנן קאמר להו: לדידי אפי' אילן העושה פירות נמי קטפו זהו פריו, לדידכו אודו לי מיהת באילן שאינו עושה פירות דקטפו זהו פריו, ורבנן אמרי ליה לא שנא. איזו היא בתולה כל שלא ראתה כו': ת"ר נשאת וראתה דם מחמת נישואין, ילדה וראתה דם מחמת לידה, עדיין אני קורא לה בתולה, שהרי "בתולה" שאמרו בתולת דמים ולא בתולת בתולים. דאמר רב כהנא תנא: ג' בתולות הן: בתולת אדם, בתולת קרקע, בתולת שקמה. בתולת אדם - כל זמן שלא נבעלה, נפקא מינה לכ"ג, א"נ לכתובתה מאתים. בתולת קרקע - כ"ז שלא נעבדה, נפקא מינה לנחל איתן, א"נ למקח וממכר. בתולת שקמה - כ"ז שלא נקצצה, נפקא מינה למקח וממכר, אי נמי למקצצה בשביעית, כדתנן אין קוצצין בתולת שקמה בשביעית מפני שהיא עבודה. ואם איתא ליתני נמי הא! אמר ר"נ בר יצחק: כי קתני מידי דלית ליה שם לווי, מידי דאית ליה שם לווי לא קתני. רב ששת בריה דרב אידי אמר: כי קתני מידי דתלי במעשה, מידי דלא תלי במעשה לא קתני. רב איקא אמר: כי קתני מידי דלא הדר לברייתו, מידי דהדר לברייתו לא קתני. ורבינא אמר: כי קתני מידי דקפיד עליה זבינא, מידי דלא קפיד עליה זבינא לא קתני, ולא קפדי? והתניא רבי חייא אומר: כשם שהשאור יפה לעיסה כך דמים יפין לאשה, ותניא משום ר"מ: כל אשה שדמיה מרובין בניה מרובין! אלא כי קתני מידי דקפיץ עליה זבינא, מידי דלא קפיץ עליה זבינא לא קתני. ת"ר: איזוהי בתולת קרקע? כל שמעלה רשושין ואין עפרה תיחוח. נמצא בה חרס - בידוע שנעבדה, צונמא - הרי זו בתולת קרקע: מעוברת משיודע עוברה: וכמה הכרת העובר? סומכוס אומר משום רבי מאיר: שלשה חדשים, ואע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר, שנאמר °ויהי כמשלש חדשים. ומאי זכר לדבר? קרא כתיב! וראיה גדולה היא! משום דאיכא דילדה לט' ואיכא דילדה לשבעה. ת"ר: °הרי שהיתה בחזקת מעוברת וראתה דם ואח"כ הפילה רוח או כל דבר שאינו של קיימא, הרי היא בחזקתה ודיה שעתה, ואע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר, שנאמר °הרינו חלנו כמו ילדנו רוח. מאי זכר לדבר? הרי ראיה גדולה היא! כי כתיב האי קרא, בזוכרים כתיב. ורמינהי: קשתה שנים ולשלישי הפילה רוח או כל דבר שאינו של קיימא, הרי זו יולדת בזוב. ואי אמרת לידה מעלייתא היא

קושי

ודאי קשיש מיניה טובא. דהא ר' אליעזר היה בימי ר"ג בנו של ר"ש שנהרג בהרוגי מלכות ובעל אחותו היה כדאמרי' בהזהב (ב"מ דף נט:) ור' חנינא בנו של ר"ג היה: **אור.** ליל כניסתו: **מעין שמנה עשרה.** שאומר בשבעה ברכות מעין שמונה עשרה כגון ג' ראשונות וג' אחרונות כתקנן ואומר הביננו באמצע ומסיים בשומע תפלה כדאמרינן בברכות (דף כט.) ויש בה מעין כולם: **שמעמיד.** חלב בהמה לעשות גבינה: **בקטפא דגווזא.** בשרף העוטף מן העץ דכעץ בעלמא הוי אבל קטף הוי שרף הפגין ומודו בהו רבנן: **לאו רבנן דפליגי עליה דר"א.** בשאר אילנות וחזינן דבקטף סבירא להו כוותיה: **בתולת דמים.** דמי נדה ולא דמי בתולים דאפילו נבעלה עדיין היא בתולת דמים: **לכהן גדול.** שמצוה (א) ליקח בתולה: **לכתובתה מאתים.** דאם נבעלה תו לא מיקרי בתולה וכתובתה מנה: **למקח וממכר.** שאם אמר לו קרקע בתולה אני מוכר לך נותן לו קרקע שלא נעבדה לפי שעושה פירות מרובין בשמנים: **שלא נקצצה.** כך מנהג לקוצצה כדי שירבה עוביו ויוציא ענפים הרבה במקום החתך ונקרא סדן שקמה: **למקח וממכר.** לפי שטח לו בבתולה שילדה היא ויקצצנה ומתעבה: **ליתני נמי הא.** ונימא ארבע בתולות הן: **שם לווי.** כגון בתולה דמתניתין לאו בתולה סתם מיקריא אלא "בתולת דמים" דסתם בתולה בנשים היינו בתולת בתולים וכן קרקע בתולה וכן שקמה בתולה לא בעי שם לווי: **דתלי במעשה.** שאינו מאבד שמו אלא ע"י מעשה אבל ראיית דם מאיליה באה ואבדה שם בתולה: **דהדר לברייתו.** כגון זקנה שמסתלקין דמיה: **דקפיד עליה זבינא.** נותן עיניו בכך כגון בתולה נוחה לינשא מבעולה וכן קרקע ושקמה אבל בתולת דמים אין אדם נותן עיניו בדמים דלא חייש אי חזיא אי לא חזיא: **דקפיץ עליה.** שטוחה בתולה ללקוחות כגון בתולת בתולים וקרקע ושקמה אבל בתולת דמים כל כמה דחזיא ניחא ליה טפי כדאמרינן: **רשושין.** אבנים דקין שקורין פרדוי"א לשון אחר רגבי אדמה קשין שאין עפרם מתפזר: **חרס.** מכיתת חרסים: **בידוע שנעבדה.** דאי לא נעבדה חרס זה מאין בא לתוכה: **צונמא.** סלע: **דילדה לט'.** (ב) שמא ניכר עוברה לשליש ימיה דהיינו שני חדשים ושליש, קמ"ל דאזלינן בתר רוב נשים: **דיה שעתה.** לא אמרינן איגלאי מילתא למפרע דלאו הריון הוה ונטמאו טהרות דמעת לעת של ראיה: **זכר לדבר.** דהריון רוח שמיה הריון: **קשתה שני ימים.** בתוך אחד עשר ימי זוב ולשלישי נמי ראתה ואח"כ הפילה רוח בו ביום ולא שפתה מן הצער הרי לידה זו בזוב וצריכה שבעה נקיים וקרבן לזיבתה דכיון דלאו ולד הוא הויא זיבה מעליא:

ודאי קשיש מיניה טובא. ר"ח מרבי חנינא פרש"י שר' חנינא היה בנו של ר"ג דיבנה ול"נ דבפרק המפלת (לקמן דף כג.) א"ר חנינא בן גמליאל נראין דברי ר"מ בבהמה ובחיה וא"ת והא בת"כ (פ' אמור) גבי פנחס איש הסתת שעלה גורלו להיות כ"ג ס' אמר ר' חנינא בן רבן גמליאל וכי סתת היה והלא חתנינו היה וחורש היה ואי בן ר"ג דיבנה היה היאך היה לו חתן כ"ג והלא היה אחר החורבן וי"ל דלאו חתנינו ממש קאמר אלא חתן אבותיו וכן משמע דלא אמר חתני אלא חתנינו היה:

בקטפא דפירא מודו ליה דתנן א"ר יהושע כו'. וא"ת [א"כ] אמאי אוקי רבי פדת מתניתין כר"א כיון דרבנן מודו בקטפא דפירא וי"ל משום דבעי לאוקומי בכל מיני קטף אפי' בדגווזא מ"מ היכי קאמר ליה ר' זירא חזי דמסתריא קטפא בעלמא הא ודאי אמת הוא דקטפא דגווזא שרי דהא ר' זירא מודה דאין הלכה כר"א אלא בד' וליכא למימר דאתי למטעי ולמשרי אף קטפא דפירא מדלא מוקי רבי פדת מתני' בקטפא דפירא ודברי הכל מכלל דסבר אף בקטפא דפירא רבנן הוא דשרו הא לא אתי למטעי דהא חזינן במשנה שאוסר רבי יהושע שרף הפגים וי"ל שיטעו ויסברו שרבי יהושע שמעתי קאמר וליה לא ס"ל מדלא מוקי ר' פדת מתני' כותיה ובקטפא דפירא ואסבר דר' פדת סבר דקטפא דפירא שרי ור' [יהושע] קאמר שמעתי וליה לא סבירא ליה: **מאן** חכמים (א"ר יוחנן) ר"א. אע"ג דתנא בלשון חכמים ניחא ליה לאוקומי כר"א ולא נימא ג' מחלוקות בדבר:

קושי

השתא מפני משום דקאי ר' אליעזר כוותיה בלאו הכי תקשי מדידיה אדידיה. וי"ל דמדידיה אדידיה לא קשה דאיכא למימר הא דלעיל איירי במוצאי שבת ליום טוב והכא איירי במוצאי שבת לחול. אבל השתא דקאמר דר' אליעזר קאי כוותיה ע"כ קאי במוצאי שבת לחול דבהכי איירי ר' אליעזר: **מפני** שצריך לומר הבדלה בחונן הדעת. וא"ת ונכלליה מכלל דהכי נמי פריך בפרק תפלת השחר למ"ד אין מתפללין במוצאי שבת הביננו. וי"ל דהתם פריך שפיר כיון דקאמרת דכל השנה כולה מתפלל אדם הביננו במוצאי שבת נמי לא ישנה מנהגו ויכלול הבדלה בהביננו עם שאר הברכות שהוא כולל אבל הכא דסבר דכל השנה מתפלל י"ח שלימות ליכא למיפרך ונכלליה לשנות מנהגו של כל השנה: **אבל** בקטפא דפירא מודו ליה. אמאי דקאמר ר' זירא לעיל חזי דמינך ומאבוך קשריתו קיטפא לעלמא קמתמה. ותימה ור' פדת באיזו קיטפא איירי אי בקיטפא דפירא אפי' ר' יהושע מודה דאסור ואמאי קאמר ליה קיטפא לעלמא כדתנן שרף הפגין אסור ואי בקיטפא דגווזא אמאי קפיד ר' זירא ודאי קיטפא דגווזא שרי. וי"ל דר' פדת איירי בקיטפא דפירא וסבר דר' יהושע נמי סבר דקיטפא לאו פירא הוא ושרי והא דאסר בשרף הפגין בערלה משום דכתיב וערלתם ערלתו את פריו ומרבינן את הטפל לפריו אפי' מידי דלא פירא כגון קליפין רמונים ואגוזים אבל שרף העלין ושרף העיקרין דלאו פירא הוא שרי דלא הוי טפל לפרי. ור' זירא סבר דהכי קסבר ר' יהושע גבי ערלה קיטפא דפירא פירא הוא ה"נ גבי שביעית קיטפא פירא הוא ואסור ומשום הכי קפיד ולשנויא אחרינא איירי ר' פדת בקיטפא דגווזא באילן שאינו עושה פירות והוה סובר כהתוא סבא דסבירא דר' אליעזר אוסר וחכמים מתירין וקא שרי לעיל. ור' זירא הקפיד כי הוא סובר דרבנן מודו באילן שאינו עושה פירות דקיטפו זהו פריו: **נפקא** מינה לכ"ג. משמע דלא אסירא ליה אלא א"כ בעולת אדם. תימה הרי בוגרת ומוכת עץ דאמרינן פרק הבא על יבמתו לא ישא ומדאורייתא כדמוכח התם. וי"ל דבדיעבד אם נשא נשוי כדאיתא התם אבל בעולת אדם אם נשא יוציא א"נ ה"ק נפקא מינה לכ"ג אם היא בעולת איש ועדיין היא בתולה כגון שבעל שלא כדרכה אפי' הכי אסורה כדאיתא פ' אין דורשין ועדיין היא בתולה גבי בתולה שעיברה. וא"ת אמאי לא קאמר נפקא מינה לענין אונס ומפתה. וי"ל דהתם איטעמא אע"פ שהיא בתולת אדם: **מידי** דקפיץ עליה זבינא. תי' הרי בתולת השקמה דסדן השקמה עדיף כדתנן בהמוכר את הבית המוכר את השדה מכר בתולת סדן השקמה אבל לא בתולת סדן השקמה ושמא התם לפי שיש לו שם לווי ולא משום דעדיף. ומי' לעיל משמע דעדיף דקאמר אין קוצצין בשביעית מפני שהוא עבודה אלמא שהוא מיתקן ומשביח מן הקציצה כמו זימור בכרמים. וי"ל דהאי דעדיף היינו משום דנגדל ועב מבתולת השקמה והלוקח סתברו אילן של שקמה גדול ניחא ליה טפי שתהא בתולה משיקצוץ הענפים ואחר כך ישביח ואם היה סדן אם יקצוץ אין נוען מהליך:

גליון הש"ס גמ' ואח"כ הפילה רוח. ע' לקמן ט ע"ב רש"י ד"ה הכי היא ככל הנשים וכו'. וכ"ת תגלי מילתא למפרע וכו' וצ"ע: רש"י ד"ה דילדה לט' דאזלינן בתר רוב נשים. עיין סנהדרין סט ע"א:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לכהן גדול שמצוה ליקח בתולה:

(ב) ד"ה דילדה לט' שמא:

תוספי הרא"ש

[illegible]

נוסחא

קלף

אין חיוב

פירא

מבנה

נוסחא

ג' בתולות הן

מבנה

"כי קתני"

נוסחא

מעוברת

ורואה

דם